

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I

Established

1893.

TWO SECTIONS — SECTION I

PIK LI. Ч. 84. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота, 1. травня 1943. No. 84. Jersey City, N. J., Saturday, May 1, 1943. VOL. LI

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки.

Тел. „Свобода“: BErgen 4-0237—4-0807

THREE CENTS in the United States of America.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки.

Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016

FIVE CENTS elsewhere.

Наказ Президента Майнерам: Продовжати Працю і не Страйкувати

Президент Рузвельт вислав до Джана Л. Луїса, президента Юнайтед Майн Воркерс ультиматум, в якому вимагає від нього видання такого зарядження до страйкуючих майнерів, щоби вони вернули до роботи до 10. години рано в суботу. Інакше, подає президент, він буде змушений вжити повної сили, щоби „як президент і як начальний командант Армії й Фльоти охоронити державні інтереси і запобігти дальшим подіям, що ставалиб перешкодою в успішнім веденню війни”. Президент зазна-

чив, що страйки, що вже вибухли в районах мягкого і твердого вугля, є порушенням „зобов'язання не страйкувати”. Знову газетярям президент заявив, що це не є тільки страйки проти роботодавців, але „страйки, звернені проти самого уряду Злучених Держав”. Ті страйки, казав президент, це визов „звернений проти повновастей уряду в справі ведення війни”, як і проти тих урядових інституцій, що їх установлено для „розв'язки робітничих спорів в порядку і спокою”.

ДО СМЕРТИ П. Н. МІЛЮКОВА.

Дня 31. березня помер в Ексле Бен, в Франції, Павло Николаевич Мілюков у 85 році життя, відомий російський ліберал, історик та політик. Імя його відоме добре й українцям, бо не раз брав в російській Державній Думі в оборону право українського народу на культурний розвиток. Та щодо права українського народу на самостійне державне життя, Мілюков займав негативне становище мабуть до останку свого життя. Підчас його перебування в Нью Йорку ставлено йому підчас публічного викладу на ту тему питання, на які він відповідав загальними неясними фразами, або взагалі не давав відповіді. Мілюков був часто переслідуваний царською владою. Був арештований, сидів у тюрмі, як теж був засланий в Рязань під поліційний нагляд. Мусів і тікати з Росії та перебував, подібно як Драгоманів, в Болгарії, де викладав історію і філософію історії. По революції з 1905 року був одним з основників Партії Народної Свободи, та одним з провідників у боротьбі з царською владою. Видавана ним газета „Реч” мала поважний вплив на загал. Своїми писаннями і виступами в Народній Думі завдав він царатови смертельні удари. По його упадку відгравав важну роль, між іншим як міністер заграничних справ, аж до приходу до влади большевиків, перед якими остерігав, домагаючись арешту Троцького і Леніна. В 1919 році виїхав з Росії. Перебував головно в Франції, де видавав „Последні Новості”. Найкращим його твором є „Очерки по історії русской культуры”, „Главня теченія русской исторической мысли”, „Исторія русской революции” та інші.

НІМЕЦЬКА ПРЕСА НА ОКУПОВАНИХ СХІДНИХ ЗЕМЛЯХ.

Литовський Булетен подає (за Остленд з 12-го грудня 1942), що під нацистами на східних територіях виходить шість німецьких денників — в Латвії, Естонії, Литві й Білорусі. А в Україні один: „Дайче Україне-Цайтунг”, що виходить в Луцьку. Другий готують видавати німці в Дніпропетровську. В німецькій мові виходять в Остленд згідно з Дайче Прессе (ч. 20, 1942): 15 естонських, 21 латвійських, 12 литовських, одна польська і шість білоруських. Тільки деякі є щоденниками. На території державного комісаріату України виходить біля 70 газет українською мовою. Найважливіші є такі: Нове Українське Слово в Києві, Український Голос в Луцьку, Винницькі Вісти в Винниці, Волинь в Рівнім, Подільянин в Камінці Подільським і Нова Україна в Харкові. В Симферополі на Кримі виходять дві газети: Голос Криму в українській мові, а друга в російській і татарській мові.

До цього треба додати, що поява ріжномовних газет на окупованих німцями землях має мале значіння, бо ті газети цілком подібні до тих, що їх видавали большевики. Вони містять головню урядові вісти і розпорядки та пропаганду.

БІДНА ТА „КАРПАТСЬКА РУСЬ”!

„Союз Освобождения Подъяремной Руси” скликає конгрес, щоб „визволяти” карпаторосів і прилучити їх до Советів. Знов „Американский Карпаторусский Конгрес” вже відбув такий „конгрес” і є теж за те саме, але відмовляє „Союзом” права мішатись у такі справи. Одні й другі є москвофілами, та ті останні комунізуєчими, звідси і спір.

ДАЛЬШІ ЗАХОДИ ДО ПОЛАГОДИ ПОЛЬСЬКО-СОВЕТСЬКОГО СПОРУ

ЛОНДОН. — Антоні Іден, секретар заграничних справ, відбув довшу конференцію з Іваном М. Майським, советським амбасадором. Предметом нарад було певно советсько-польське непорозуміння.

Польський амбасадор Тадеуш Ромер виїхав з Москви до Куйбишева, аби поладити виїзд своєї амбасадати з Росії. Він заявив, що всеще надіється на на-

ладнання польсько-советського порозуміння.

Советський уряд покликав свого амбасадора в Вашингтоні, Максима Литвінова, до Москви.

У советській пресі йде далі кампанія проти польського уряду на вигнанні. У „Червоній Зорі” виступив проти нього відомий український фільмовий директор Олександр Довженко.

ПОМАГАЮТЬ ПОЛЯКАМ У ЛОНДОНІ.

Булетен Світового Союзу Поляків Зараницею, що виходить у Лондоні, стверджує, що акція в обороні інтересів Польщі з боку американських репрезентативів польського походження в американським конгресі, як теж політична акція американських громадян польського походження, дуже помагає польському урядови та польській справі в Лондоні. З тою акцією рахується, наприклад, лондонський „Таймс”, звертаючи увагу в однім з своїх артикулів на те, що польські послы та польське громадянство в Америці є проти Росії.

РОСІЯ НЕ ПОСТУПИТЬСЯ ЩОДО ГРАНИЦЬ.

В. Г. Чеймберлін, довголітній кореспондент з Советів до бостонського „Ди Кричйен Саенс Монітор”, пишучи про те, як тепер зріє у Советях російський націоналізм, каже, що теперішній советський провід не уступить від своїх територіяльних домагань, бо він уже не є такий щодо цього „компромісовий” як давні советські верховоди, що почували себе більш космополітами. Тепер заважає „російський націоналізм”.

ВАНДА ВАСІЛЕВСЬКА — „ПРЕМ'ЄРОМ”.

В польських урядових колах у Лондоні кружляють чутки, що Сталін задумує створити в Советях „польський уряд в СССР”, що був би в противенстві до „польського уряду в Англії”. В склад того уряду малиб входити польські комуністи, а відома комуністка Ванда Васілевська малиб бути польським прем'єром. Кажуть далі, що Совети невдоволені теж тим, що американське громадянство ставиться прихильно до поляків, бо виявляє полякам симпатії з причини вбивства советською владою жидівсько-польських соціалістів Ерліха та Альтера.

ЕПИСКОП-ПОМІЧНИК ДЛЯ УКРАЇНЦІВ В КАНАДІ

Апостольська Столиця надала Преосв. Василеві Ладиці, єпископови українців-католиків у Канаді, єпископа-помічника в особі о. Николая Саварина, монаха ЧСВВ.

ЛИТОВЕЦЬ АРХІЄПИСКОПОМ ВІЛЬНА.

Апостольська Столиця іменувала архієпископом Вільна литовця Рейніса.

АМЕРИКАНЦІ НАСТУПАЮТЬ НА МАТЕР

АЛІАНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Американські війська в Тунісі добули один стратегічно важний верх і посунулися значно по дорозі на важний комунікаційний узел Матер. Німецькі війська відбиваються завзято з уфортифікованих позицій.

Аліантські літаки знищили 6 кораблів Осі і підпалили один на водах коло Тунісу й Сицилії. Вони знищили 28 ворожих літаків.

ПОМЕР СЕРБСЬКИЙ ДИПЛОМАТ І ПИСЬМЕННИК.

В Гері, Індіяна, помер перебуваючий там славний сербський патріот, великий поет і письменник, виховник і дипломат — Йован Дучіч. Між тими, що надіслали кондоленційні телеграми є сербський король та сербські міністри, що перебувають у Лондоні, та різні сербські організації. В прощальній промові піднесено, що Дучіч не належить тільки до Гері, де помер, і де перебував хвилево, а до цілого сербського народу, до всіх „похристиянськи відчуваючих демократій світу”. На теперішню війну Дучіч глядів як на найбільшу війну світа, якої вислідом буде або цілковите поневолення людської раси, або цілковита перемога демократичних свобод, що затрюмфують не тільки серед сербів, але серед усього думаючого загалу Обеднаних Держав.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1108 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ЗА РІВНУ НАГОДУ ДЛЯ ВСІХ

У робітничім департаменті ньюорського стейту почалися недавно перші публичні переслухання в справі релігійних і расових дискримінацій (упосліджувань). Виринули вони зо жалоб робітників, що деякі підприємства, а за ними бюро посередництва праці, роблять різниці між подаючими-ся за працю робітниками.

Здавалося би, що саме переслухання з публичного становища не має в собі ще нічого замітного. Однак, вже само зарядження такого першого розсліду показує на зміну громадянського становища. Як довго такого розсліду не було, громадянство приймало існуючий стан за нормальний.

Властиво всяка публична кампанія повинна початися від розсліду. Хоче таку кампанію підняти приватна людина або встанова, розслід повинна зробити вона. Думає все громадянство по-

чати якусь акцію через свої урядові встанови, то уряд повинен почати урядове слідство.

Тим більше це треба сказати про такі кампанії, що мають покласти край якомусь упережденню, себто людському забобоні. Усякий забобон має своє жерело в темноті. Часто від самого розсліду пропадає упередження. Часто вистарчить підняти камінь, аби від сонішного світла вигинула вся пліснь, що під каменем у темноті розпанилася і дала гарне підложе для розвою всякої мерзоти.

Деклярація Литовської Народної Ради

Литовський Булетен, видаваний англійською мовою в Нью-Йорку Литовською Народною Радою (The Lithuanian National Council, 73 West 104th Street, New York, N. Y.), містить в першому числі з 15. квітня 1943 „Деклярацію Литовської Народної Ради“.

В ній стверджується, що ця Рада зістала сформована Лігою Литовських Горожан у Злучених Державах. Заразом подається до відома таке:

Литовська Народна Рада (Л. Н. Р.) вірить, що перемога альянтських демократій допоможе гнетеній людскости зажити в мирі й порядку, згідно з Атлантийським Чартером; Л. Н. Р. вискажує глибоку подяку президенту Френклінові Д. Рузвелтові за його охорону інтересів незалежної Литви, як теж заявляє, що її надії щодо будучности є побудовані на перемозі Злучених Держав у цій війні; тільки перемога об'єднаних демократій дасть змогу Європі переорганізуватись в такий справедливий і порядочний спосіб, що нарід Литви, замість бути час від часу мордованим і гнаним з своєї землі, буде міг зажити вільним і незалежним життям; Л. Н. Рада є зорганізована на підставі демократичних принципів, має в своїм членстві особи різних напрямків та фахів, є законним

речником поневоленого народу Литви, буде вірно цей нарід презентувати та висказувати його бажання, як і працювати в тому напрямі, щоби ті бажання та надії здійснились; Л. Н. Р. осуджує усі форми тоталітарних режимів як і расової чи релігійної дискримінації, включно з минулими диктаторськими тенденціями у самій Литві; Л. Н. Рада не може мовчати сприводу трагічного положення литовського народу, спричиненого нацистським режимом, чи загананням литовців до концентраційних таборів на Сибірі; Л. Н. Рада звиває громадян Литви в цілому вільному світі організуватись, бути у звязку з визнаними дипломатичними представниками Литви і активно брати участь в змаганнях за відродження Вільної, Незалежної й Демократичної Литви; Л. Н. Рада заявляється за Балтійський Союз і за вільну і незалежну та демократичну Литву з Вільном як столицею, з пристанню Клайпедою (Мемель) і Малою Литвою.

За Вільні й Об'єднані Балтійські Держави

Пресове Бюро Латвійського Посольства містить у своїм виданні з 15. квітня 1943 статтю д-ра Алфреда Більманіса, латвійського посла в Вашингтоні, п. н. „Вільні, об'єднані балтійські держави — ключем до миру і безпеки в Північній Європі“. Разом з статтею поміщено мапу Європи. В статті д-р Більманіс звертає увагу на „політично грізні точки Північної Європи“, що є не менше небезпечні ніж Балкан, чи Середу-

до незалежности через взаїмну поміч, серед боротьби, сліз і крові. Вони були членами Ліги Націй та інших міжнародних організацій та змагали до тіснішого об'єднання, щоби спільно стати сторожем свободи Балтійського моря та культурно-економічним мостом між Західною Європою і Східною. Д-р Більманіс згадує далі про нацистичну згоду віддати ті краї Советам, а потім про загарбання їх Німеччиною, що думала, що як балтійські народи спробують советської влади, то захочуть бути під нацистами. Д-р Більманіс є за незалежність балтійських держав з тим, щоби та незалежність була гарантована міжнародним тілом, себто тою міжнародною колективною безпекою, яка малаб заіснувати в повоєнній Європі для забезпечення мира. Бо, каже він, навіть якби заіснувала „Балтійська Юнія“, то вона сама не моглаб власними силами забезпечити мир у Північній Європі. А далі каже, що балтійські держави не є „видерті“ з тіла Росії, бо вони існували, коли ще Росії не було. Також заявляє, що балтійські народи не згодяться на ніякий плебісцит в справі своєї незалежности. Він є теж за створення Європейської Федерації, що складалася з „регіональних федерацій“ сусідуючих з собою малих держав, а Балтійська Федерація булаб тоді одною з них. Він теж думає, що Європа повинна бути переорганізована по війні в такий спосіб, щоби повстали етнографічні держави.

БУДЬТЕ ГОТОВІ НА ТОГО РОДУ НЕСПОДІВАНКИ...

Таке заповідає Алянтам нью-йорський „Нови Свят“, обговорюючи справу зірвання Советами дипломатичних зносин з польським урядом в Лондоні. Пише таке:

„Польща зробила світові велику прислугу, що виявилася в цілій огиді большевицька перфідія, яка тепер, як в 1939 році, дає знову Об'єднаним Державам час на підготовку і моральне зброєння проти мобілізації шантажу і облуди з Москви“.

НОВА БОЛЬШЕВИЦЬКА КУМЕДІЯ.

Дня 9. травня має відбутись в Москві „Третий Словянський Зїзд“, в якому, як заповідають Совети, мають взяти участь „представники всіх словянських народів“.

ПОТРІБНО ДОСВІДЧЕНОГО СТОРОЖА ДОМУ

в яким є парове ogrіття. Малі напрямки. Добра платня і 4 великі світлі кімнати. Голоситись під ч. 83-5. 116 AVENUE C, N. Y. C.

Д-Р С. ЧЕРНОВ

● Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров.
● Аналіза крові для подружого свідцтва.
● Гемороїди й желдики лікується без операції.
223 SECOND AVENUE, cor. 14th ST., NEW YORK CITY, Room 14. GRamercy 7-7697
Офісові години 10-8; неділя 11-2. Жінка-доктор до обслуги. X & флюороскоп. — Екзамінація \$2.00.

ДЕЩО ЗМІНИЛОСЬ, АЛЕ НЕ ВСЬО.

В органі „Соединенія“, себто в „Американско-Русским Вестнику“, читаємо в числі з 22. квітня про народи Росії й „38,000,000 українців“. Колись було не можливо щось таке прочитати в тій газеті. Та добре, що хоч є деякий поступ. Бо може згодом подуматься, що й „карпаторосси“ ніякі „русскі“, а українці, таки рідні браття своїх сусідів за Карпатами.

МИРОН ЛИТВИН

і СИН

УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ

Обслуга щира і чесна

383 Morris Avenue,

cor. Springfield Ave.

NEWARK, N. J.

Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребамн по ціні так низькій як \$150.

ОБСЛУГА НАЙКРАЩА

JOHN BUNKO

Licensed Undertaker & Embalmer

437 East 5th St.,

NEW YORK CITY

Dignified funerals as low as \$150.

Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
ПОГРЕБНИК
НА ФІЛЯДЕЛЬФІЮ
й оклицю

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ

cor. FRANKLIN & BROWN STS.,

PHILADELPHIA, PA.

Tel. MARKET 1320.

ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Занимаєсь похоронами

В BRONX, BROOKLYN, NEW

YORK І ОКОЛИЦЯХ

129 EAST 7th STREET,

NEW YORK, N. Y.

Tel.: ORchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL:

707 Prospect Avenue,

(cor. E. 155 St.)

BRONX, N. Y.

Tel.: MErose 5-6577

\$150.00 ЦІЛИЙ
І ВИЩЕ ПОХОРОН

ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОЙ
І ОКОЛИЦІ

KANAI KAIN

FUNERAL HOME

433 STATE STREET,

PERTH AMBOY, N. J.

Phone: Perth. Amboy 4-4646